

Segédanyag a pécsi dzsámi felfedezését szolgáló „A turbános templom meséi „ című sétálólaphoz:

Egy kis segítséget szeretnénk nyújtani a gyerekcsoportokat kísérő tanároknak a Gyertyaszentelő Boldogasszony templom, azaz a pécsi dzsámi felfedezéséhez.

Az alsós és a felsős korosztálynak szóló sétálólapok célja, hogy a gyerekek közelről megnézzék, bejárják e különleges épület belső és külső tereit, a tárgyakon és a berendezésen keresztül felfedezzék a keresztény és az iszlám vallás hasonló és különböző jellegzetességeit, és a saját szemükkel győződjenek meg arról, milyen nyomokat hagytak maguk után az évszázadokon át folyó átalakítások.

A gyerekeket kalauzoló két figura Gergely páter és Evlia cselebi, mindketten létező személyek voltak. Az erdélyi származású, jezsuita Vásárhelyi Gergely páterről annyit tudunk, hogy a városba költözésekor meggyógyított egy török parancsnokot. Evlia cselebi török világutazó volt, beutazta az egész Oszmán Birodalmat, és a tapasztalatait az Utazások könyve című művében örököltette meg. Pécsről is részletes leírást adott.

A sétálólapot a 6-10 éves korosztály számára ajánljuk.

Előkészítés

Érdemes már az iskolában előkészíteni a gyerekeket a látogatásra, hogy ne teljesen felkészületlenül érkezzenek, és legyenek bizonyos várakozásaik a később látottakkal kapcsolatban. A beszélgetéshez a következő témákat javasoljuk:

- Mire jók a műemlékek?
- A templom mint épület, a templom mint az imádság háza
- A török hódoltság Magyarországon
- A hódítók vallása

Az épület története

A dzsámi helyén már 1300 körül állhatott a román kori Szent Bertalan templom, melyet Luxemburgi Zsigmond trónra lépése után egy Anjou-házati támogató tehetős család csapatai elpusztítottak. Zsigmond korában azután gótikus stílusban újjáépítették, szentélyét az Árpád-kori csontház falai fölé emelték. A 15-16. század fordulóján ismét átépítették, egy késő gótikus, háromhajós templomot alakítottak ki, melyben számos oltár helyezkedett el.

1543-ban, miután Habsburg Ferdinánd segítségére nem számíthattak, a pécsiek önként megnyitották a kapukat az oszmán sereg előtt. Gázi Kászim pasa idejében Pécs virágzó, keleties jellegű kereskedővárossá változott, ekkor épült az a nagyszabású épületkomplexum, amelyhez a dzsámi mellett kolostor majd medresze (iskola), kút és fürdő is tartozott. A dzsámi építéséhez felhasználták a részben tűzvészben megrongálódott, részben lerombolt Szent Bertalan templom köveit is. Eredetileg tartozott hozzá egy előcsarnok és egy minaret, belül pedig szószék, egy női karzat, és a ma is látható mihráb-fülke. A bejárat az északnyugati falon volt, ott, ahol ma az oltár látható.

A törökök kiűzése után a jezsuita rend a Gyertyaszentelő Boldogasszony tiszteletére szentelte fel az épületet. 1780 óta – ekkor lett Pécs szabad királyi város – a templom a városé. A 18. században elbontották a minaretet és az előcsarnokot, és a délkeleti oldalra került a bejárat, felépült a kupolás barokk szentély és a harangtorony, a templom alatt pedig a kriptarendszer. A 19. században ismét folyamatos átalakításokra került sor, a barokk jelleg teljesen eltűnt, míg végül 1937-ben tervpályázatot írtak ki a templom restaurálására és bővítésére, melynek kitűzött célja az volt, hogy az épület nyerje vissza török kori jellegét. A török kori részleteket – úgymint a számráható ablakokat, a mihráb-fülkét és a saroksztalaktitokat – feltárták, és megtalálták a középkori templom falmaradványait is. A bővítésre az északnyugati főfalnál került sor, egy félkör alakú modern résszel. Az épület legutolsó, 2015-ben lezárult felújítása óta látogatható az altemplom, ahol megtekinthető a jezsuita korszakból fennmaradt barokk pilaszter is.

Megoldókulcs

1. A dzsámi épülete a régi fényképen, az utolsó, nagy átépítés előtt még egészen másképp festett: más alakú volt a kupolája, a bejárat előtt még állt az oszlopos csarnok, északnyugat felől pedig a harangtorony, a mai Nagy Lajos Gimnázium felőli, délnyugati oldalon pedig egy szárnyépület látható. A Széchenyi-tér délkeleti oldalán még nem volt meg a Hunyadi Jánost ábrázoló lovasszobor, és körülbelül a mai szökőkút helyén nagy, körülkerített virágágy volt.
2. Átlós elrendezésben két napkorong és sas, valamint két torony, félhold és csillag
3. 7 bárányból
Pl. szelíd, jámbor, engedelmes, ártatlan
4. A dzsámi utolsó átépítése során igyekeztek kibontani azokat a korábban befalazott, eltakart építészeti elemeket, díszítéseket is, amelyek a török-kori dzsámiból maradtak fenn. Ugyanakkor az újabban hozzáépített félköríves épületrészen a keresztény templomokra jellemző díszítések az uralkodók.
 - gyóntatófülke – asztalos
 - faragott virágok – fafaragó
 - üveglak – üvegműves
 - sztalaktitboltozat (mihráb-fülke) díszítése – festő
 - Szt. Antal szobor – szobrász
 - örökmécses – ötvös
 - A kakukktojás a fazekas.
5. Akkoriban nem lehettek ott:
 - motor
 - útépítő munkások
 - turista fényképezőgéppel
 - újságosbódé
 - újságolvasó járókelő
6. Odabent a napot és csillagokat, kívül a kupolán pedig a félholdat

Amennyiben kérdésük van a sétálólappal kapcsolatban, forduljanak múzeumpedagógus kollégáinkhoz az alábbi email címen vagy telefonszámon: [www.elmeny@pecs.egyhazmegye.hu](mailto:elmeny@pecs.egyhazmegye.hu); 30/373-8900